Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	Psixologiyaya Giriş. Uşaq inkişafı, PSYC, 3 kredit	
	Departament	Psixologiya Departamenti	
	Proqram (bakalavr, magistr)	Bakalavr	
	Tədris semestri	Yaz 2024	
	Fənni tədris edən müəllim	Aytac S. Sahil (MSc)	
	E-mail:	aselimova@khazar.org	
	Mühazirə otağı/Cədvəl	**Cümə axşamı**	
	Məsləhət saatları	(əvvəlcədən razılaşdırılmış saatda)	
Prerekvizitlər	-		
Tədris dili	Azərbaycanca		
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	Məcburi		
Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat	**Əsas Ədəbiyyat** **1.** Atkinson&Hilgard- İntroduction to Psychology 16th edition **2.** Rod Plotnik, Haig Kouyoumdijan – Introduction to Psychology 9th Edition **3.** James W.Kalat - İntoruction to Psychology 10th edition (2013) 4. Daniel N. Robinson – A students Guide to Psychology		
Kursun vebsaytı	Kursla bağlı olan bütün vəsaitlər, materiallar, syllabus, əlavə oxu materialları, kursla bağlı məlumatlar micrasoft teams proqramında sinifin file-lar bölməsinə yerləşdirilib. Əlavələr oluna bilir, bunun üçün davamlı həmin bölməni ziyarət edin.		
Tədris metodları	Mühazirə	+	
	Qrup müzakirəsi	+	
	Kitab təhlili	+	
	Tapşırıqlar	+	
	Sənədli film	+	
Qiymətləndirmə	***Komponentləri***	***Tarix/son müddət***	***Faiz (%)***
	Əlavə oxu (kitab)	semestr ərzində	15
	Aktivlik və mövzulara dair kiçik tapşırıqlar	semestr ərzində	15
	Quiz	Mid və final öncəsi	10
	Aralıq imtahanı	Aprel 2024	30
	Final imtahanı	İyun 2024	30
	Yekun		**100**
Kursun təsviri	Psixologiya insanın hiss, düşüncə və davranışlarını öyrənən elmdir. Fənn psixologiyanın tarixi və kökləri, psixi proseslər, insan inkişafı, şəxsiyyət və psixoloji problemlər kimi mövzuları əhatə edir.		
Kursun məqsədləri	• əsas psixoloji fikirlərin necə yarandığını bilmək • psixoloji yanaşmaların necə ortaya çıxdığını və inkişafını bilmək • psixoloji araşdırmalar haqqında məlumatlanmaq • psixi proseslərin təbiətini anlamaq və yaxşılaşdırma yolları haqqında düşünmək • təməl düşünmə, davranış formaları, səbəblər və tənzimləmə yolları ilə tanışlıq • insan inkişafına ümumi baxış		

<table>
<tr><td>Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri</td><td>Kursun sonunda tələbələr aşağıdakıları edə biləcəklər:
1. Psixologiyanın yaranmasına təkan verən amilləri bilir.
2. Psixologiya tarixindəki əsas elm adamları ilə tanışdır.
3. Psixologiya sahəsindəki son və marqlı tədqiqatlarla tanışdır
4. Psixi prosesləri sıralaya fərqləndir bilir
5. İnsan inkişafının əsas prinsipləri, xüsusiyyətləri haqqında məlumatlıdır
6. Uşaq şəxsiyyətinin inkişafının əsas komponentlərini və düzgün yanaşmanı bilir.</td></tr>
<tr><td>Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)</td><td>• Dərsdənkənar oxu- təhvil tarixləri əvvəlcədən təyin ediləcək günlərdə 2 səhifə həçmində (word sənəd) həm kitabdan xülasə, həm də öz münasibətinizin əks olunduğu (təhlil) bir tapşırıq növüdür. Verilmiş 2 kitabı əvvəlcədən bildirilmiş tarixlər üçün oxumaq, qeydlər aparmaq və bu qeydlər əsasında qrup müzakirəsinə qoşulmaq nəzərdə tutulur. Kitablar sonadək oxunmalı, təhlil hazırlayarkən – kitabı şəxsən oxuduğunuz, anladığınız, üzərində düşündüyünüz və öz münasibətinizi bildirdiyinizi əks etdirməniz vacibdir.
Kitablar:
1. İyi hiss etmek
2. Necə danışmalı ki, uşaqlar dinləsinlər

• Aktivlik və mövzulara dair kiçik tapşırıqlar
<u>Aktivlik</u>- bu verilmiş tapşırıqların əvvəlcədən oxunularaq dərsə gəlinməsi və müəllimlə birgə o mövzunu izah etmək, suallar verməklə göstərdiyiniz fəaliyyətdir.
<u>Kiçik tapşırıqlar</u>- bu çox az saylı test və ya hər hansı mövzu ilə bağlı öyrənmə səviyyənizi yoxlayan açıq sual şəklində ola biləcək tapşırıqlardır. Keçiriləyi təqdirdə müəllim 1 həftə öncə bu haqda məlumat verir.
• Quiz – aralıq və final imtahanından öncəki həftə keçirilir. Test və boşluqları doldurma və ya doğru-yanlış formasında ola bilir.
• Aralıq imtahanı- Dekanlıq tərəfindən təyin olunmuş tarixdə aprel ayının 2-ci həftəsindən etibarən keçirilir. Aralıq imtahanına düşən suallar həmin tarixə qədər keçirilmiş materiallardan ibarət olur. Əsasən test ağırlıqlı olsa da, bir neçə açıq suala da yer ayrılır.
• Final imtahanı- Semestrin sonunda (iyun) keçirilir. Final imtahanına düşəcək sualların 80% aralıq imtahanından sonra keçirilmiş mövzulardan, 20% isə aralıq imtahanından əvvəl keçirilmiş mövzulardan ibarət olur. Bu 20%-lik hissə imtahanöncəsi tələblərlə birlikdə müzakirə edilərək seçilir.
Quizlərdə eləcə də aralıq və final imtahanlarında suallar yalnız keçirilmiş mövzulardan salınır. Suallar əsasən test, açıq və yarımaçıq (tamamlanmalı) tipdə olur.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td colspan="3">Cədvəl (dəyişdirilə bilər)</td></tr>
<tr><td>Həftə</td><td>Tarix (planlaşdırılmış)</td><td>Fənnin mövzuları</td></tr>
<tr><td>1.</td><td>15.02.2024</td><td>I. Psixologiyanı kəşf etmək
• Psixologiyanın tərifi
• Psixologiyanın ilkin hədəfləri- tərif etmək, izah etmək, əvvəlcədən təxmin etmək və kontrol etmək.
• Əsas yanaşmalar-bioloji, koqnitiv, bihevioral, psixoanalitik, humanist, mədəniyyətlərarası
• Tarixi yanaşmalar-strukturalizm və funksionalizm
• Psixoloq, klinik psixoloq və psixiatr fərqi</td></tr>
</table>

		• *Psixologiyada sahələr- sosial və şəxsiyyət, inkişaf, eksperimental, bioloji, koqnitiv, psixometriya*
2.	**22.02.2024**	**II. Qavrayış və düşüncə** • *Qavrama sisteminin 5 təməl funksiyası* • *Diqqqət* • *Yer müəyyən etmə* • *Məsafəni qavramaq* • *Tanıma və tanıma pozuntusu* • *Qavrayış dəyişməzlikləri (rəng, forma, ölçü)* • *İlluziya* • *Uşaqda qavrayışın inkişafı* • *Düşüncənin xüsusiyyətləri* • *Pozitiv, neqativ və optimist düşüncə*
3.	**29.02.2024**	**III. Diqqət və Hafizə** • *Yaddaşın üç mərhələsi- kodlama, depolama və xatırlama* • *Emosional hafizə* • *İşlək hafizə* • *Uzunmüddətli hafizə* • *Xatırlamaya mane olan amillər* • *Unutma, unutmada emosional təsirlər* • *Yaddaşı inkişaf etdirmək*
4.	**07.03.2024**	**IV. Nitq və təfəkkür** • *Məfhumların (anlayışlar) formalaşması haqqında nəzəriyyələr- nümunə modeli, prototip modeli* • *Problem həll etmək- alqoritmik, sezərək təxmin etmək (kəşf) və süni zəka.* • *Problem həll etmə strategiyaları- zehni qəlibin dəyişdirilməsi, analogiyadan istifadə etmək, alt hədəflər formalaşdırılmaq* • *Yaradıcı düşünmə- ölçülməsində 3 əsas yanaşma (psixometrik, case analiz, koqnitiv)* • *İQ ilə yaradıcılığın əlaqəsi* • *Yaradıcı insanların xüsusiyyətləri* • *Yaradıcılığın zehni pozuntularla əlaqəsi varmı?* • *Nitqin 4 qaydası- fonologiya, morfologiya, sintaksis və semantika* • *Çomskinin nitq nəzəriyyəsi* • *Nitqin qazanılma mərhələləri- ağulama, tək söz, iki söz, cümlələr.* • *Mədəniyyətin düşüncəyə təsiri* • *Nitqin düşüncəyə təsiri*
5.	**14.03.2024**	**V. Zəka** • *Zəka testlərinin etibarlılıq və validliyi* • *İlk zəka testləri- Qalton, Stanford-Bine* • *Veksler zəka şkalaları* • *Qardnerin çoxsaylı zəka nəzəriyyəsi- 7 zəka növü* • *Genetika və zəka*
6.	**28.03.2024**	**VI. Öyrənmə və şərtlənmə** • *Öyrənmə nədir* • *Əlaqəsiz öyrənmə- alışma və həssaslaşma* • *Əlaqəli öyrənmə- klassik şərtlənmə, vasitəli (operant) öyrənmə) və mürəkkəb öyrənmə* • *Klassik şərtlənmə- Pavlovun eksperimenti, ümumiləşdirmə və ayırd etmə,* • *Rescorlanın eksperimenti* • *Operant şərtlənmə- Skinnerin eksperimentləri, təsir qanunu, mükafat və cəza* • *Tolman – koqnitiv xəritə*

		• *Qavrama yolu ilə (içgörü) öyrənmə- Köhlerin meymun eksperimenti*
7.	**04.04.2024**	**VII. Motivasiya** • *Motivasiya nədir, motivə olduğumuz zaman müşahidə edilən xüsusiyyətlər* • *Motivasiya nəzəriyyələri- instinkt, beynin mükafat/zövq mərkəzi, təşviqlər, koqnitiv amillər* • *Bioloji və sosial ehtiyaclar* • *Maslovun ehtiyaclar piramidası* • *Uğur ehtiyacı, uğursuzluq qorxusu* • *Uğurda koqnitiv amillər* • *Daxili motivasiya* • *Özgüvən və özyetərlilik*
8.	**11.04.2024**	**Aralıq imtahanı**
9.	**18.04.2024**	**VIII. Stres, sağlamlıq və stresin azaldılması** • *Stres yaradan hadisələrin xüsusiyyətləri* • *Travmatik hadisələr, reaksiyaların mərhələləri* • *Nəzarət edilə bilərlik və təxmin edilə bilərliyin stresə təsiri* • *Həyat hadisələri şkalası* • *Daxili konfliktlər* • *Stresə psixoloji və fizioloji reaksiyalar* • *Ümumi adoptasiya sindromu (Selye)* • *PTSP-nun əsas əlamətləri* • *Öyrənilmiş çarəsizlik nəzəriyyəsi* • *Stres zamanı yaşanan koqnitiv pozuntular* • *Stresin sağlamlığa təsiri* • *Stresi izah edən 3 nəzəriyyə- psixoanalitik, bihevioral, koqnitiv yanaşma* • *A tipi davranış xüsusiyyətləri* • *Streslə mübarizə yolları- problem mərkəzli mübarizə, emosiya mərkəzli mübarizə, davranışçı texnikalar (biofeedback, relaksasiya təlimi, meditasiya, aerobik məşqlər), koqnitiv texnikalar*
10.	**25.04.2024**	**IX. İnsan inkişafına ümumi baxış** • *İnkişaf, böyümə və dəyişmə* • *İnkişafın əsas anlayışları* • *İnkişafın əsas prinsipləri* • *İnkişaf sahələri*
11.	**02.05.2024**	**X. İnsan inkişafına ümumi baxış** *Təməl inkişaf nəzəriyyələri*
12.	**09.05.2024**	**XI. Şəxsiyyət** • *Şəxsiyyət nədir və necə qiymətləndirilir (keyfiyyətləri necə müəyyən ediblər)* • *Ayzenkin şəxsiyyət faktorları* • *Böyük beşli* • *Psixoanalitik yanaşmaya görə şəxsiyyətin formalaşması* • *Proyektiv testlər haqqında* • *Davranışçı yanaşmaya görə şəxsiyyətin formalaşması* • *Koqnitiv yanaşmaya görə şəxsiyyətin formalaşması* • *Humanistik yanaşmanın şəxsiyyətə baxışı* • *Rocersin – real və ideal mən uyğunluğu* • *Maslovun özünü reallaşdırma nəzəriyyəsi* • *Təkamül yanaşmasına görə şəxsiyyət. Qadın və kişi keyfiyyətlərinin formalaşması.*
13.	**16.05.2024**	**XII. Psixoloji pozuntular** • *Anormallığın kriteriyaları*

		• *Normallıq nədir?* • *Psixi xəstəliklərə yanaşmaların baxışı* • *Təşviş pozuntuları (generalizə olunmuş təşviş və panik pozuntular, fobiya və OKP)* • *Depressiya* • *Yanaşmalar depresiyyanı necə izah edir?* • *Şəxsiyyət pozuntuları- antisosial, sərhəddə (borderline)*
14.	***23 .05.2024***	**Təkrar, imtahan haqqında müzakirə**